

KURCZ ÁDÁM ISTVÁN
**Bevezetés Gion Nándor
 drámájához**

Gion Nándor (Szenttamás, 1941 – Szeged, 2002) délvidéki származású magyar író műveit a szerző halála után a Noran Kiadó által 2007-ben megkezdett és a Noran Libro által 2012-ben félbehagyott életműkiadás az érdeklődés, a magyarországi és a regionális recepció homlokterébe emelte. Az életmű legjelentősebb része – a könyvtári állományok salátává olvasott kötetei után – e kiadás által vált hozzáférhetővé az olvasók szélesebb rétegei számára. A hozzáférhetőség újraolvasást vont magával: újra- és máshogy olvasást motiváló monográfiák és tanulmánykötetek jelentek meg – mások mellett e sorok írójának tollából is.¹ Összeállt a Gion-műveket és recepciójukat felölelő bibliográfia; filmek, hangjátékok, színházi és filmes adaptációk készültek; folyamatosan jelennek meg a művek fordításai is; sőt, az életmű fejezetnyi helyet kapott a középiskolai tankönyvekben² is. Viszont az életműkiadásból – így a recepcióból is – többnyire kimaradtak a korábban kötetben nem publikált, illetve a csak kéz- és gépiratban létező írások. Távlatosan egy minél teljesebb életműkiadásban gondolkozva, az író hagyatékában lévő³ és a lapokban elszórtan megjelent művek feltárása közben került elő az alább közölt, biztos kézzel megírt, különösen izgalmas – és aktualitását sajnos az 1970-es évek eleji megírása óta sem vesztett drámai mű.

A darab első címváltozata a gépirat élén áthúzva olvasható: *Az utcán történt valami* – fölötte pedig kézzel a *Fogadjunk a doktorra* címváltozat áll. A mostani közléskor viszont magából a szövegből kölcsönöztünk címet a darabnak, mivel a korábbi címek egyikét sem tartjuk figyelemfelhívónak, illetve a mű szempontjából kifejezőnek. Minden bizonnyal az 1970-es évek elejének jugoszláviai (irodalom)politi-

kai viszonyai magyarázhatják az alkotói öncenzúra megnyilvánulását; azt, hogy az író által adott egyik címben sem szerepel(hetet) a leghangsúlyosabb tematikai elemre: az abortuszra való utalás. A darab megírása előtti évben ugyanis a jugoszláviai kultúrpolitikában nagy vihart kavart Rózsa Sándor *Mindennapi abortusz* című novellája, amelyben többek között a „Minden órában abortálunk” mondat is olvasható. (Gion darabjában – amellet, hogy a mű másról sem szól, mint a futószalagon végzett abortuszokról – többször is olvasható, hogy az egyik szereplő tanulmányt tervez írni, amelynek „az lesz a címe, hogy: *Főleg a barna hajú nők abortálnak*. Vagy pedig: *Miért abortálnak többnyire a barna hajú nők?*”) Rózsa Sándor írása miatt a novellát közlő újvidéki folyóiratnak, a magyar nyelvterületen a szocializmus évtizedeiben talán legmerészebb, legújítób irodalmi lapnak: az Új Symposionnak az 1971/76. számát be is tiltották, a szerkesztőségnek pedig komoly önkritikát kellett gyakorolnia. Figyelemre méltó, hogy a lap szerkesztőségében sok éven át aktív szerepet vállalt Gion öncenzúrája részleges volt. Bár éppen a címben nem szerepeltette az „abortusz” szót, a rá más műveiben is annyira jellemző merész karakánssággal éppen ezt az irodalompolitikai okból is érzékeny, de a magyar társadalom számára amúgy is talán legfájóbb morális kérdéskört: az ezzel kapcsolatos érzéketlenséget, képmutatást járta körül – meg rázóan tiszta tükröt tartva az emberi élet értékét relativizálóknak.

Gion írásáról lehet tudni, hogy az Új Symposion 1972/87–88. számában megjelent. De mivel a folyóiratnak az az évfolyama (bár éppen nem zúzták be) politikai okokból nem kerülhetett át Magyarországra – ahogy abban az évben az író is kitiltották az országból –, a magyar irodalmi közvélemény számára ez a mű ismeretlen maradt. Bár az Újvidéki Rádióban 1973. február 20-án bemutattak *Fogadjunk a doktorra* címmel egy rádiójátékot, a Deák Ferenc vajdasági dramaturg által fontos helyen csorbítva átdolgozott, illetve valószínűleg a hangjátékszínészek spontán előadása közben is módosult szöveg számtalan helyen nem egyezik a szerzői kézirattal, amelyet most dr. Nagy Géza Géhringer Éva segítségével rögzített. Az ő munkájukat és az író özvegyének, Gion Eszternek a mű közreadásához való hozzájárulását ezúton is köszöni e sorok írója.

1 KURCZ Ádám István: *Gion Nándor művei és műhelyitikai*, Napkút, Bp., 2017.; KURCZ Ádám István – HORVÁTH FUTÓ Hargita: *Gion Nándor-album* [képes-hangos könyv], Hang-Kép-Írás 7., Napkút – Petőfi Irodalmi Múzeum, Bp., 2018.
 2 Pl. *Irodalom 12.*, Oktatáskutató és -Fejlesztő Intézet, Bp., 2016, 126–127.
 3 OSzK Kézirattár, Fond 583.